

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 6 października 2023 r.

ZP-NKWR.431.2.58.2023.TB

Pani
Beata Puławska
Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej
w Polkowicach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 18 – 19 września 2023 r. na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu, Grzegorz Kownacki – starszy inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Polkowicach przy ul. Lipowej 2, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „OPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną oraz zgodność zatrudnienia asystenta rodziny z wymogami kwalifikacyjnymi, w okresie od 1 września 2022 r. do 18 września 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 czerwca 2023 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na II półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 września 2022 r. do 18 września 2023 r. funkcję dyrektora OPS sprawowała Pani Beata Puławska odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Możliwą przyczyną stwierdzonych nieprawidłowości była błędna interpretacja przepisów ustawy, która mogła wpłynąć na obniżenie standardu realizowanych przez jednostkę usług.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 57. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez dyrektora OPS.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XV/166/12 Rady Miejskiej w Polkowicach z dnia 31 stycznia 2012 r. zmieniającą uchwałę w sprawie nadania statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Polkowicach przyjęto dokument. Wskazano w nim m.in., że Ośrodek realizuje zadania własne i zlecone gminy wynikające z ustawy. (dowód: akta kontroli str. 17)

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXVII/329/20 Rady Miejskiej w Polkowicach z dnia 2 grudnia 2020 r. przyjęto Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Polkowice na lata 2021 - 2023. Jako cel główny wskazano: *Stworzenie warunków umożliwiających poprawę sytuacji społecznej rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wspieranie ich w prawidłowym funkcjonowaniu poprzez realizowanie skoordynowanej polityki społecznej przez wyspecjalizowane instytucje samorządu lokalnego.* Określono także cele szczegółowe, dla których przypisano zadania, zakładane rezultaty oraz realizatorów. Ośrodek został wyznaczony koordynatorem ww. Programu.

Burmistrz Polkowic za pośrednictwem dyrektora Ośrodka przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, w tym określonych w Programie za rok 2022, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca 2023 r. złożono Radzie Miejskiej w Polkowicach. W dokumencie zawarto informacje o sposobie realizacji zadań wynikających z ustawy, a także wskazano potrzeby na kolejny rok. (dowód: akta kontroli str. 16-17)

Dyrektor OPS poinformował, że w myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w Gminie zapewniano:

I. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne:

W Ośrodku zatrudniony był psycholog i psychoterapeuta na umowę o pracę, którzy dostępni byli dla mieszkańców 4 razy w tygodniu. Ich działalność skupiała się wokół poradnictwa specjalistycznego i spotkań z rodzinami i dziećmi, które wymagały wsparcia emocjonalnego. Dodatkowo zatrudniono kolejnego psychologa w oparciu o umowę zlecenie, który pracował z dziećmi i rodzinami w jednej z placówek wsparcia dziennego – Świetlicy Środowiskowej (1 raz w tygodniu). Ponadto, zatrudniono psychologa, również w oparciu o umowę zlecenie

(4 razy w tygodniu), dla obywateli Ukrainy przybyłych na teren Gminy Polkowice w związku z toczącym się konfliktem zbrojnym w ich kraju.

Zespół Interdyscyplinarny – jego członkowie udzielali poradnictwa oraz kierowali osoby/rodziny do konkretnych specjalistów.

Placówki oświatowe - 5 szkół podstawowych w Polkowicach zatrudniało psychologów. Osoby te udzielały wsparcia emocjonalnego dzieciom, prowadziły poradnictwo dla rodziców, podejmowały interwencje w sytuacjach kryzysowych.

Polkowickie Centrum Usług Zdrowotnych prowadziło Filię Dolnośląskiego Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Lubinie, gdzie oferowano szereg rodzajów terapii dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin (porady psychologiczne – diagnostyczne, porady psychologiczne, wizyty domowe lub środowiskowe).

Ponadto, Gmina Polkowice w ramach współpracy z Dolnośląskim Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w Lubinie finansowała dla swoich mieszkańców ponadlimitowe gwarantowane świadczenia zdrowotne dla dzieci i młodzieży m.in. w zakresie poradnictwa psychiatrycznego, psychologicznego, diagnostycznego, terapeutycznego oferowanego przez ww. Poradnię.

Stowarzyszenie „Pro Familia” w Polkowicach – oferowało poradnictwo psychologiczne, wsparcie wychowawcze, rodzicielskie, w kryzysie oraz poradnictwo w zakresie profilaktyki uzależnień.

Stowarzyszenie Charytatywne „Pomocna Dłoń” w Polkowicach - prowadziło poradnictwo w zakresie uzależnień i osoby zainteresowane kierowało do specjalistów.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – udzielała informacji i poradnictwa osobom pijącym szkodliwie i ich rodzinom.

II. Terapie i mediacje:

Dyrektor Ośrodka poinformował, że wcześniej wspomniani psycholog i psychoterapeuta, zatrudnieni w OPS, poza opisaną działalnością, świadczyli również w Klubie Środowiskowym „Pozytywka” (kolejna placówka wsparcia dziennego) usługi w zakresie diagnozy, terapii rodzinnej/par, prowadzili mediacje w sytuacjach problemowych. Jednocześnie dyrektor Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą do OPS nie wpłynął żaden wniosek o prowadzenie mediacji formalnych, a w przypadkach trudnych konsultacji udzielał dyrektor Ośrodka, który posiada uprawnienia mediatora. Ponadto zawarto porozumienie z lokalną firmą na rzecz potencjalnych klientów w przedmiotowym zakresie. Dodatkowo Ośrodek współpracował z Sądem Rejonowym w Lubinie, gdzie również zapewniano pomoc mediatorów. Informacje na ten temat rozpowszechniano poprzez tablicę ogłoszeń, ulotki

wyłożone na terenie Ośrodka oraz za pośrednictwem asystentów rodziny. Ponadto, wcześniej wspomniane ośrodki zdrowia, czy organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Polkowice w swojej ofercie miały różnego rodzaju formy terapii.

III. Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne:

Dyrektor OPS poinformował, że w okresie kontrolnym nikt nie zwrócił się z wnioskiem o tego rodzaju usługi.

IV. Pomoc prawną:

W Ośrodku przyjmował prawnik 2 razy w tygodniu. Ponadto, pracownicy socjalni pomagali w sporządzaniu wniosków o alimenty, odwołań od decyzji ZUS. Rozpowszechniano informacje o możliwości korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej realizowanej przez Powiat Polkowicki oraz z pomocy oferowanej przez Stowarzyszenia: „Grono” w Lubinie, „Szansa” w Głogowie, „Pro Familia” w Polkowicach.

V. Grupy wsparcia:

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych miały zapewnioną pomoc w formie „grup wsparcia”. Organizowane były one następująco:

- Stowarzyszenie „Pro Familia” w Polkowicach - pomoc duszpasterska dla małżeństw i rodzin, wsparcie duchowe osób przeżywających trudności osobiste, małżeńskie, rodzinne, zawodowe;
- Grupa samopomocowa dla rodzin, spotkania okazjonalne „Duchowe SPA dla Pań”, pielgrzymki, rajdy rowerowe;
- Stowarzyszenie Charytatywne „Pomocna Dłoń” w Polkowicach - prowadziło grupę samopomocową dla osób nadmiernie pijących alkohol i ich rodzin;
- Grupa AA Remont - spotkania grupowe dla osób uzależnionych;
- Grupa Al. Anon - spotkania grupowe dla członków rodzin osób uzależnionych;
- OPS - spotkania tematyczne dla rodzin (głównie matek) na terenie Świetlicy Środowiskowej i Klubu Środowiskowego „Pozytywka”. (dowód: akta kontroli str. 18-21)

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Gmina realizowała cele Gminnego Programu Wspierania Rodziny, m.in. poprzez współpracę z pracownikami socjalnymi Ośrodka oraz przydzielanie asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, co było zgodne z art. 11 ustawy. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w OPS zatrudnionych było 4 asystentów rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, ich praca nie była łączona z pełnieniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy,

w której praca ta była wykonywana. Asystenci rodziny nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. *(dowód: akta kontroli str. 17, 24-30)*

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- w większości analizowanych przypadków, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny nie przeprowadzał w pierwszej kolejności rodzinnego wywiadu środowiskowego na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.), tylko występował do dyrektora OPS z wnioskiem o przydzielenie asystenta rodziny. Na podstawie ww. wniosku była przydzielana przedmiotowa forma wsparcia. Powyższe działania stanowią nieprawidłowość. Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy, na podstawie wspomnianego wywiadu środowiskowego pracownik socjalny winien dokonać analizy sytuacji rodziny i na jej podstawie określić konieczność bądź nie przydzielenia asystenta rodziny, a następnie sporządzić wniosek o powyższą formę wsparcia przekazać ją dyrektorowi OPS;
- każdorazowo rodziny pisemnie wyrażały zgodę na współpracę z asystentem rodziny;
- wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem;
- zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, dla każdej rodziny opracowano plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Plany były każdorazowo podpisywane przez asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego i rodzinę;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy, tj.: kierownikowi jednostki organizacyjnej gminy, która organizuje pracę z rodziną, lub podmiotowi, któremu gmina zleciła organizację pracy z rodziną na podstawie art. 190 ustawy. Wymóg ten był spełniony.

W okresie objętym kontrolą pracą asystenta rodziny zostały wsparte 74 rodziny, z czego 38 było do tej pracy zobowiązanych przez sąd. Ponadto w okresie objętym kontrolą, z 16 rodzinami zakończono pracę m.in. z powodu: zrealizowania planu pracy (6 rodzin), braku współpracy ze strony rodziny (8 rodzin), zmiany miejsca zamieszkania (2 rodziny).

(dowód: akta kontroli str. 24-40)

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2

ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Dyrektor OPS poinformował, że w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały rodziny wspierające, pomimo rozpowszechniania informacji o tej formie pomocy, bezpośrednio przez asystentów rodziny lub pracowników socjalnych, a pośrednio poprzez ogłoszenia na tablicach informacyjnych w OPS, jak i na oficjalnej stronie internetowej Ośrodka. W okresie objętym kontrolą zgłosiły się dwie osoby zainteresowane pełnieniem tej funkcji, jednak ostatecznie nie doszło do podpisania umowy, gdyż osoby te zrezygnowały. *(dowód: akta kontroli str. 17)*

W Polkowicach prowadzone były dwie placówki wsparcia dziennego, w formie pracy opiekuńczej pod nazwą: Świetlica Środowiskowa przy ul. Hubala 3 w Polkowicach oraz Klub Środowiskowy „Pozytywka” przy ul. Dąbrowskiego 26/2 w Polkowicach. Obie te jednostki funkcjonowały w strukturach OPS. Wobec powyższego należy uznać, że zadanie gminy, o którym stanowi art. 176 pkt 3 lit. c ustawy jest realizowane. *(dowód: akta kontroli str. 22)*

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do 75 dzieci z 50 rodzin. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Pracę prowadzono z 19 rodzinami, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej, z czego z 10 rodzinami zakończono. W pozostałych przypadkach rodzice nie podjęli współpracy mimo prób nawiązania z nimi kontaktu przez pracowników Ośrodka.

(dowód: akta kontroli str. 24-30, 41-52)

W okresie objętym kontrolą na stanowisku asystenta rodziny zatrudnione były 4 osoby. Analiza akt osobowych wykazała, że wszystkie osoby spełniły wymóg art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy w zakresie ukończonych studiów oraz przesłanek wskazanych w art. 12 ust. 1 pkt 2-5 ustawy.

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, asystent rodziny powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, a gmina je finansować. W okresie objętym kontrolą obowiązki te realizowano m.in. poprzez udział w szkoleniach odnoszących się do specyfiki pracy pomocowej. *(dowód: akta kontroli str. 53-56)*

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, m.in.: „Karta Dużej Rodziny”, „Posiłek w szkole i domu”. *(dowód: akta kontroli str. 17)*

W toku postępowania kontrolnego przeprowadzonego w Ośrodku Pomocy Społecznej w Polkowicach stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pracownik socjalny wnioskował do dyrektora Ośrodka o przydzielenie asystenta rodziny bez uprzedniego sporządzenia wywiadu środowiskowego i nie dokonywał na jego podstawie analizy sytuacji rodziny.

Wobec stwierdzonych nieprawidłowości wydaje się zalecenie pokontrolne:

1. Przed sporządzeniem wniosku o przydzielenie asystenta rodziny i skierowaniu go do dyrektora Ośrodka przeprowadzać wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 901 ze zm.), następnie na jego podstawie dokonywać analizy sytuacji rodziny.

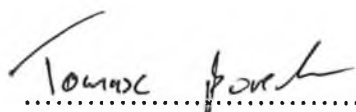
Podstawa prawna: art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.).

Termin realizacji: na bieżąco.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 ze zm.), kontrolowana jednostka, której wydano zalecenia pokontrolne, może w terminie 7 dni od dnia otrzymania tych zaleceń, zgłosić do nich zastrzeżenia.

W terminie do 30 listopada 2023 r. proszę powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji zaleceń, uwag i wniosków zawartych w niniejszym wystąpieniu.

.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

.....
(kontroler)

Województwo Dolnośląskie
Wojewoda Dolnośląski

Danuta Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
(kierownik komórki do spraw kontroli)

mp
tm.

